

Juanjo i Jesús

Aquests dies he perdut dos amics. Un era un etarra. L'altre un policia. Van morir de sobte amb pocs dies de diferència. No es coneixien, les seves trajectòries van ser molt diferents, però les seves personalitats tenien punts en comú: eren homes honests, francs, sincers i conseqüents.

A Juan José Etxabe el cor li va deixar de funcionar de cop quan era sol al seu domicili del poblet francès d'Urrugne. Tenia 58 anys i havia sortit recentment de la presó de Fresnes, a París, on va estar engarjolat un mes per ordre de la jutgessa Laurence Levert, que el tenia processat per la seva presumpta participació com a intermediari en alguns segrestaments d'ETA. Etxabe va néixer a Mondragón i es va integrar a ETA des dels seus inicis. En l'any 1960 el van detenir per primera vegada a Sant Sebastià per pintar frases contra la visita de Franco a les parets d'una caserna de la Guàrdia Civil. Després es convertí en responsable de l'aparell militar d'ETA fins el 1971 i va dirigir algunes accions històriques de l'organització.

El 1975, després de la mort del dictador, Etxabe va deixar de militar en ETA i es va dedicar al seu restaurant de Sant Joan de Lohitzune. Però en aquella època ja li la tenien guardada i, el 4 d'octubre, un comando parapolicíac li va posar una bomba sota el cotxe que, per sort, va explotar abans d'hora. L'endemà, els pistolers a sou de la policia van matar el seu germà Inaki.

Tres anys més tard (el 2 de juliol del 78), Etxabe i la seva dona Agurtzane van patir un nou atemptat. Els van metrallar quan anaven amb cotxe. Agurtzane va rebre la ràfega de ple i això salvà la vida d'Etxabe, que encaixà 18 bales i tardà mesos a recuperar-se. Després de l'assassinat de la seva dona, Juanjo Etxabe ja no va ser mai més el mateix. Els últims anys havia obert un bar-restaurant al centre històric de Donostia anomenat Itxaropena ("esperança") i estava vinculat al moviment Elkarri.

A Etxabe el vaig conèixer els últims anys del franquisme i ens vàrem fer força amics. Era de la vella guàrdia d'ETA i totes les branques de l'organització el respectaven molt. Cada vegada que viatjava a Iparralde, passava

per casa seva a menjar uns excel·lents *chipirones* en tinta i parlar amb ell una bona estona. Era força reservat i no li agradaven les entrevistes, però amb mi va desenvolupar un canal comunicatiu especial. Ara, tinc hores de cintes enregistrades amb les seves vivències que no he publicat mai. És la història oral d'un militant d'ETA de la primera fornada. D'un militant històric com la copa d'un pi.

A Jesús Reguera, que va morir fulminat per un càncer als 46 anys, el vaig conèixer als inicis de la transició. Era un jove policia de Lleó que acabava de sortir de l'acadèmia i venia a Barcelona disposat a menjar-se el món. Compartia pis amb altres companys a la zona alta de la ciutat i el van destinar als grups operatius de la Policia Judicial, en les comissaries més conflictives. Era un demòcrata convençut i va ser un dels fundadors de la Unió Sindical de Policia (USP), amb Modesto García –destinat a la seu de l'Europol a l'Haia–, Luis Esquivada i tot un grupet d'incipients sindicalistes de la policia. Jesús era rialler i fraternal, i jo el vaig veure jugar-se-la més de tres cops per ajudar els altres en els anys més durs de la transició. Junts, amb nocturnitat, vàrem remenar els papers de bastants despatxos de la policia i en moltes ocasions em va facilitar documents molt importants, informativament parlant. En la feina, estava en-

voltat de fatxes, però això no l'espantava. sinó que l'estimulava a intentar construir un cos de policia nou i democràtic. S'hi va deixar molts trossos de pell en l'intent.

Durant els anys del meu procés a l'Audiència Nacional i el forçat exili, Jesús mai no va perdre el contacte i es va mostrar molt solidari. Un dia, recordo, quan anava amb ell, vaig topar-me amb un capità de la Policia Nacional que portava moltes males intencions. La cosa va anar de poc que no acaba malament, però Jesús li va ensenyar les dents –i una mica també la pistola– i l'incident va quedar en res. Després es va casar amb una bona amiga meua i va continuar llegint els drets als detinguts. Coneixia bé els baixos fons de la ciutat, però també moltes malifetes planejades en despatxos de luxe. Jesús era fonamentalment un policia honest que es va mullar el cul quan calia i que no va passar mai factura. Era un policia com n'hi ha pocs. ■

XAVIER VINADER

"He perdut dos amics. Un era etarra. L'altre policia. Les seves personalitats tenien alguns punts en comú. Tots dos eren homes honests, francs, sincers i conseqüents amb si mateixos."